

JazzGass i Molde – perspektiver på norsk gasspolitikk

Foredrag av Statssekretær Sigrid Hjørnegård på [JazzGass konferansen i Molde](#) i Møre og Romsdal fylke – 14. Juli 2009

Innledningsvis i dag har jeg tenkt å gi dere en kort oppsummering av leteresultatene for 2008 og så langt i 2009, med spesiell vekt på norskehavet. Jeg vil også kort presentere ressursituasjonen når det kommer til gass på norsk sokkel og vise hvordan vi tror produksjonen fra norsk sokkel kommer til å se ut det neste ti-året. Når det gjelder ressursituasjonen så kommer Johannes Kjøde fra oljedirektoratet rett etter meg og han er jo ekspert på nettopp dette, så jeg foreslår at dere sparer noen spørsmål angående dette til han.

Videre vil jeg gi en kort presentasjon av betydningen av norsk gass for energisikkerheten i Europa. Og også se litt på hva som er miljøeffektene av bruken av norsk gass i Europa.

I den siste delen av foredraget mitt ønsker jeg å snakke litt om et tema som står mitt, og helt sikkert manges av deres, hjerter veldig nært, nemlig bruk av norsk gass i Norge.

Nye funn 2008

Først litt om ressursituasjonen. I 2008 hadde vi historiens høyeste antall letebrønner på norsk sokkel, og til tross for finanskrisen og lave oljepriser ligger leteaktiviteten i 2009 an til å bli mer eller mindre like høy. Resultatet av denne høye leteaktiviteten i 2008 var 25 funn, hvorav 18 inneholdt gass. Det er fremdeles usikkerhet knyttet til ressursanslagene på disse funnene, men vi antar at de vil utgjøre i størrelsesorden 50 – 100 milliarder kubikk meter gass. Dette vil utgjøre en reserveerstatningsrate, altså forholdet mellom produksjon og ressurstilvekst fra leting, på mellom 50 og 100 %. Tatt i betraktning at vi i 2008 også hadde en historisk høy gassproduksjon, som faktisk gjorde oss til verdens nest største gasseksportør, så er en slik reserveerstatningsrate svært bra. Det er imidlertid viktig å ta med seg at den ressurstilveksten vi så på gass siden fra leting i fjor ikke skyldes at det ble gjort store funn, men at det ble gjort mange små funn. Dette er en naturlig utvikling etter hvert som sokkelen modnes, men det gir oss nye utfordringer og stiller større krav til koordinering på tvers av utvinningstillatelser for å få til gode utbyggings- og transportløsninger for slike mindre ressurser.

Det er heller ikke tvil om at resultatene så langt i 2009 også er veldig lovende. Spesielt er selvsagt det siste funnet ute i Norskehavet – Gro- veldig interessant. Selv om det fremdeles er veldig tidlig å si noe om størrelsen her og eventuelle reservoar egenskaper kan dette være et betydelig bidrag til reserveerstatningen i 2009. Gro-funnet er også det gassfunnet på dyopets vann på norsk sokkel. Uansett størrelse på funnet er dette veldig interessant for dypvannsområdene langt ute i Norskehavet som ny gassprovins og det vil forhåpentligvis føre til økte leteaktivitet i dette området.

Det er vel kanskje også verd å merke seg at svært mange av de gassfunnene som er gjort er gjort i 2008 er i Norskehavet.

Jeg vil imidlertid få lov til å påpeke at den høye leteaktiviteten og de gode leteresultatene for 2008 og så langt i 2009 ikke er noe som kommer av seg selv. Fokuset på økt leteaktivitet har de senere årene vært en bevist og målrettet politikk. Det er gjort viktige og store endringer i

rammeverket for å få til dette. For det første er aktørbildet vi har på sokkelen et helt annet nå enn rundt årtusenskiftet. Selv om Statoil og de andre tradisjonelt store aktørene på norsk sokkel fremdeles er veldig viktig har vi sett at det å slippe inn nye og mindre aktører har vært en riktig og viktig beslutning. Tilsvarende har introduksjonen av årlige tildelinger i modne områder, det såkalte TFO-systemet vært viktig for å sikre industrien tilgang til areal. Videre er det gjort endringer i skattesystemet, arbeidsprogrammene og konsesjonsvilkårene for å stimulere til økt og effektivitet i leteaktiviteteb. Alle disse faktorene kombinert med en tidvis svært høy oljepris har vært viktige for å snu den negative trenden vi hadde på norsk sokkel for et par år siden.

Gassressurser på norsk sokkel

Hvis vi ser på ressursregnskapet for gass på norsk sokkel ser vi at etter å ha eksportert gass til Europa i 30 år har vi fremdeles bare produsert rundt 20 % av den gassen vi mener er å finne på norsk sokkel.

De påviste, og ikke-produserte, ressursene utgjør nesten 2,5 ganger det vi har produsert så lang og på toppen av dette kommer det vi antar er opp mot 2 000 milliarder kubikkmeter med uoppdaget gass. Som dere jo alle vet er det betydelige usikkerhet knyttet til anslagene for uoppdagede ressurser, men dette er våre beste estimater.

Som det fremgår av figuren er naturlig nok Nordsjøen den mest utforskede delen av norsk sokkel. Her er sannsynligheten for å gjøre nye store gassfunn minst av de tre petroleumsregionene. Norskehavet derimot er den regionen hvor vi antar det er mest uoppdagede ressurser igjen. Selv om vi neppe kommer til å gjøre noen ny Troll eller Ormen-Lange funn er dette en veldig interessant provins, noe Gro-funnet illustrerer. Den siste og minst kjente petroleumsprovinsen er naturlig nok Barentshavet. Her er også usikkerheten rundt ressursanslagene størst og regionen har sine særegne utfordringer med tøft klima, lite utbygd infrastruktur og lang vei til markedene.

Budskapet mitt med denne plansjen er at vi er ennå en relativt ung gassnasjon og Norskehavet er en svært lovende gassprovins.

Salg av norsk gass

Gassproduksjonen har økt raskt de siste 10-15 årene fra et relativt beskjedent nivå på rundt 30 milliarder kubikkmeter årlig på midten av 90-tallet til rundt 100 milliarder kubikkmeter i 2008. Som jeg nevnte tidligere er Norge i dag verdens nest største eksportør av gass etter Russland.

Vi forventer å se en ytterligere økning i gassproduksjonen fra norsk sokkel og antar at vi i løpet av neste ti-år kan nå et nivå på mellom 115 og 140 milliarder kubikkmeter pr. år.

Vi har i år redusert det den nederste delen av dette intervallet fra 125 til 115 milliarder kubikkmeter. Grunnen til dette er den usikkerheten som den globale finansielle uroen skaper. Vi har ikke så langt sett særlige effekter av denne uroen på investeringer og produksjonen på norsk sokkel, men dersom det tar lengre tid enn antatt for verdensøkonomien å komme seg på fote igjen er det ikke unaturlig å anta at dette kan få betydning også for investeringer og produksjon på norsk sokkel. Det er jo f.eks. verd å merke seg at for første gang på lenge så har etterspørselen etter gass i Europa falt.

Norge – en gassnasjon

Med en produksjon på nesten 100 milliarder kubikkmeter er Norge en svært viktig gassleverandør for resten av Europa. Norge er geografisk godt posisjonert ift. det europeiske gassmarkedet. Dette er kjøpere med høy betalingsvillighet og gass er en svært etterspurt vare i Europa.

Norsk gasseksport bidrar til enorme inntekter for Norge. Foruten dette spiller vi en meget sentral rolle i å sikre europeisk gassforsyning. Dette merket vi tydelig i vinter etter gasskonflikten mellom Russland og Ukraina. Vi har hatt en god energidialog med EU i mange år, og merker nå at forsyningsikkerhet blir viktigere og viktigere i Europa. Jeg anser gasskonflikten mellom Russland og Ukraina som uheldig da forsyningsproblemer bidrar til usikkerhet i gassmarkedet. Dette kan på sikt svekke oppfattelsen av gass som en attraktiv energikilde.

Norsk andel av gassforbruk 2008

For å sette det hele i perspektiv – i 2008 var norsk gasseksport til Europa i energiinnhold ca. åtte ganger så stor som den norske normalproduksjonen av elektrisitet.

Videre dekker Norge i underkant av en femtedel av EUs gassetterspørsel. Spesielt i Vest-Europa er vi særlig store, eksempelvis dekker Norge over 30% av Frankrike og Tysklands etterspørsel og nærmere 30 % av Storbritannia sin etterspørsel.

Ca. en fjerdedel av det europeiske energiforbruket er basert på naturgass, og Europa er i stor grad importavhengig. Under halvparten av EUs forbruk av gass dekkes av egenproduksjon. Importen kommer hovedsakelig fra Russland, Norge og Algerie.

I tillegg kommer noe av Europas forbruk i form av LNG fra Nord-Afrika og Midtøsten. EUs gassproduksjon er fallende. Til tross for forventninger om lavere etterspørsel de nærmeste årene, er gapet mellom europeisk produksjon og etterspørsel ventet å vokse på lengre sikt. Dette vil gjøre Norge til en enda større aktør i det europeiske gassmarkedet.

Vi må ikke glemme at Europa også er viktig for oss. Europa var vårt eneste gassmarked fram til start av Snøhvit-LNG i slutten av 2007. Norge er derfor opptatt av å være en pålitelig, stabil og effektiv leverandør av gass.

Norsk gass kan også bidra til at store land som Tyskland og Storbritannia kan oppnå sine klimaforpliktelser når de erstatter kull med gass.

Gass blir i stor grad sett på som en miljøvennlig energikilde i Europa

Overgang fra kull til gass

Kraftsektoren står for de største CO₂-utslippene i verden. Kraftsektorens andel av CO₂-relaterte utslipp er ventet å nå 45 % i 2020 iht. IEAs World Energy Outlook for 2008 (referansebanen).

Kraftsektoren er derfor kritisk for å få til reduserte utslipp.

Overgang fra kullkraft til gasskraft gir store utslippsreduksjoner.

Dette er fordi gass i seg selv inneholder mindre karbon enn det kull gjør. Men også fordi gasskraft er mer energieffektivt enn kullkraft.

Jeg vil understreke at omlegging fra kull til gass på kontinentet ikke bør eller kan ta fokus vekk fra viktige klimatiltak som energieffektivisering og innsatsen for å legge om til fornybare energikilder. Det må heller ikke ta oppmerksomheten bort fra tiltak for å redusere utslipp i Norge.

Oppsummert kan det slås fast at Norges gasseksport er et vesentlig bidrag til å gi Europa et mer klimavennlig alternativ til kull.

Soria Moria erklæringen

Her hjemme er regjeringen veldig klare på at vi ønsker å ta i bruk mer gass i Norge. Vi har som et klart uttalt mål at vi innenfor våre internasjonale klimaforpliktelser skal ta en større del av naturgassen som utvinnes på norsk sokkel i bruk innenlands; til industri-, energi- og transportformål. Regjeringen ser betydelige muligheter for økt verdiskaping og nye arbeidsplasser gjennom økt bruk av gassressursene våre. Et velutviklet næringsliv og en konkurransedyktig industri, er en forutsetning for å videreutvikle det norske velferdssamfunnet. Dette kan vi få til i et samspill mellom forskningsinstitusjonene, næringslivet og myndighetene.

Vi er opptatt av at gassen bør brukes slik at den bidrar til økt verdiskaping i landet totalt sett. Det er næringslivet som har hovedansvaret for å skape lønnsom næringsvirksomhet basert på gass, men myndighetene skal også bidra. For å øke innenlandsk bruk av naturgass betydelig, er det behov for en felles innsats fra bedriftene og myndighetene.

StatoilHydro og LKABs prosjekt med sikte på etablering av et jernverk på Tjeldbergodden er svært spennende – og vil nettopp kunne bidra til at vi tar i bruk mer av gassen her i Norge.

Industrikraft Møre

La meg først si noe om dette temaet.

Miljøverndepartementet ga den 15. mai i år utslippstillatelse med krav om CO₂-håndtering fra første dag til Industrikraft Møre.

NVE har gitt avslag på IKMs søknad om konsesjon etter energiloven.

Olje- og energidepartementet har nå klagen på NVEs avslag til behandling.

Jeg forstår at dette er en sak som mange er opptatt av, men jeg kan dessverre ikke kommentere en konsesjonssøknad som Regjeringen har til behandling.

Tilgjengelighet av gass i Norge

Mesteparten av gassen som blir produsert på norsk sokkel er allerede innom landanlegg i Norge for prosessering. Dette gjelder $\frac{3}{4}$ av all produsert norsk gass. Det betyr at det er store mengder gass tilgjengelig for avtak i Norge. Både for Ormen Lange og Snøhvit er det forutsatt at anleggene skal legge til rette for uttak av gass. Det er altså lagt grunnlag for bruk av gass i Norge dersom dette kan gjennomføres på kommersielt grunnlag.

Med økende produksjon, spesielt fra felt som Ormen Lange og Snøhvit, vil ilandføringen og dermed tilgjengeligheten og muligheten for norsk industriutvikling også øke. Økt industriutvikling vil også medføre økt kraftbehov. I flere regioner i landet kan det være behov for å bedre kraftforsyningen. Ørskog-Fardal-ledningen er nå til behandling i NVE, og vil være et viktig bidrag for å øke krafttilgangen i Midt-Norge. Goliat vil kunne bidra til å øke

sårbarheten i kraftsystemet i Finnmark, og regjeringen har i forbindelse med utbyggingen tatt initiativ til en prosess for å legge til rette for økt krafttilgang til Hammerfest.

Utbygging av infrastruktur er sentralt for å tilrettelegge for økt industriell bruk. Jeg er derfor svært skuffet over at Skanled-prosjektet måtte innstilles tidligere i vår. Industrien er hardt rammet av finanskrisen, og gassrøret ville bidratt til utvikling i et viktig industriområde.

Vi har i Regjeringen jobbet svært hardt for å se en realisering av dette prosjektet. Skanled ble nå avsluttet på en måte som gjør at arbeidet vil være til mest mulig nytte når den generelle økonomiske situasjonen endrer seg og dersom industrielle aktører skulle vise sin interesse for å bygge dette gassrøret igjen. Jeg håper at endrede økonomiske forutsetninger i framtida vil kunne gjøre det mulig å sette prosjektet i gang igjen.

Men det er også andre måter å distribuere gass. Et spredt befolket land som Norge har ikke har de samme stordriftsfordelene i utbyggingen av infrastruktur som tettere befolkede land i Storbritannia og på kontinentet. Dette vanskeliggjør større rørledningsprosjekter her hjemme. Men det gjør derimot Norge velegnet for småskala LNG. Vi vet alle at det har vært og ventes en betydelig vekst i LNG-handelen verden over. Dette er ikke bare LNG i stor skala. Flere og flere ser nå et marked for LNG-distribusjon også i mer moderate volum, og i Norge har det vært en veldig utvikling på dette området, med viktige aktører som blant annet Gasnor og Lyse.

Aktivt arbeid for økt bruk av gass

Enova disponerer midler bevilget over statsbudsjettet til en støtteordning for etablering av gassinfrastruktur. Dette gjelder både transmisjonsrør og anlegg knyttet til distribusjon av LNG og CNG. Midlene skal bidra til å realisere Regjeringens mål om økt bruk av naturgass innenlands, med særlig vekt på å bidra til omlegging fra tyngre brensel til naturgass i industri, skipsfart og transport. En slik omlegging vil gi betydelige klima- og miljøgevinster. Fra 2004 til og med 2008 har det blitt gitt tilsagn om støtte på i underkant av 150 mill kroner til sammen. Dette skal bidra til etablering av infrastrukturkapasitet for naturgass tilsvarende ca. 4 TWh per år når anleggene er etablert. I 2009 er det bevilget 30 mill. kroner til denne støtteordningen.

Andre viktige satsingsområder fra Regjeringen er via Gassmaksprogrammet. Regjeringen tok initiativ til programmet som startet i 2007. Programmet har økt verdiskaping gjennom økt industriell bruk av naturgass som overordnet mål, og har i år fått bevilget 40 millioner kroner. Det er Regjeringens klare ambisjon at Gassmaks skal bidra til å utvikle ny kunnskap og økt verdiskaping på grunnlag av gassressursene.

Videre er det to nye initiativ som kan bli viktige. Det ble tidligere i år gjennomført en endring i petroleumsforskriftene angående Gasscos rolle i forbindelse med videreutvikling av gassinfrastruktur. Denne endringen sørger for at Gassco blir involvert i alle prosjekter som omhandler transport av gass på norsk sokkel på et tidlig tidspunkt. Dette vil sikre at helhetlige hensyn blir ivaretatt og at alle relevante transportløsninger får en ordentlig behandling i forbindelse med konkrete utbygginger.

Som en del av høringsinnspillene til dette arbeidet var det ønske fra flere hold at Gasscos mandat også omfattet vurdering av LNG-løsninger. LNG-løsninger kan være kostnadseffektive alternativer, spesielt der det er langt til eksisterende rørledninger. LNG-løsninger som kan medføre nye ilandføringsalternativer er også interessant for eventuell nye

industriell aktivitet i disse områdene. Det jobbes for tiden med tiden for å utvide Gascos mandat til også å sørge for at LNG-alternativer blir utredet i forbindelse med nye transportløsninger.

Etablering av møteplass

I tillegg har vi den senere tid hatt en prosess for å identifisere hvorfor gassmulighetene ikke utnyttes i større grad i Norge og hva som kan gjøres fremover for å sikre at slike muligheter blir bedre utnyttet. Det har i prosessen blitt identifisert at kjennskapen i den gassbaserte industrien om hvilke gassprosjekter som er under utvikling ikke er god nok. For å utnytte de mulighetene som fins for gassbasert industri ved utvikling av nye gassressurser tror jeg det er veldig viktig at industrien involveres tidlig. På denne måten vil gassbasert industri få kjennskap til hvilke ressurser som planlegges utviklet fremover i tid, og også kunne tilkjenne hvilke muligheter gassbasert industri representerer som kunder for den gassen som skal produseres.

Gasco er derfor blitt anmodet om å etablere en møteplass mellom oljeselskaper og gassbasert industri. Gjennom denne møteplassen vil gassbasert industri kunne følge utviklingen og få informasjon om gassprosjekter på norsk sokkel og også bedre kjennskapen til hvilke muligheter den gassen som allerede tas til land i Norge representerer.

Vi ønsker med dette å etablere en arena der industri med ønsker eller planer om etablering av industriell virksomhet relatert til bruk av naturgass, kan konsultere kompetente ressurser innen gasstransport, gasskvalitet og tilgjengelighet til gass i Norge. Et konsultasjonsmøte ble gjennomført i slutten av juni. Departementet mottok nylig Gascos plan for etablering og utvikling av arenaen.

Som et eksempel på hva denne møteplassen kan bidra med så har Gasco med sin kunnskap om volumer og gasskvalitet på norsk sokkel identifisert et teoretisk potensiale for økt separasjon av etan fra norsk salgsgass. En stor industriell aktør som Ineos har selv uttrykt at de ønsker økt bruk av etan i sin virksomhet. Dette er et godt eksempel på hva denne møteplassen kan ta videre tak i – og jeg både tror og håper at vi vil kunne se helt konkrete resultater for anvendelsen av gass i Norge basert på dette arbeidet.

Oppsummering

Så nå helt mot slutten av mitt foredrag vil jeg bare kort oppsummere hva jeg synes er viktige poenger for Norge som en stor og viktig gassnasjon:

1. Norge er fremdeles i en tidlig fase som gassprodusent og vi har betydelige gjenværende ressurser. Leterresultatene de siste årene har også vært gode og spesielt interessant er den betydningen som Gro-funnet kan ha for leteaktiviteten på dypt vann i Norskehavet.
2. Norge er og vil tiår frem i tid være en svært viktig for energisikkerheten i resten av Europa. Vi er en stor, stabil og pålitelig produsent
3. Bruk av norsk gass i Europa har også å positive miljøvirkninger da den erstatter mer forurensende energikilder
4. Bruk av gass i Norge har et høyt fokus fra regjeringen sin side og vil fortsette med dette fokuset uansett om vi er i posisjon eller opposisjon etter valget.

Takk for meg.